

Priloga na ciju god. 3 for., na pol. god. 1 for. 50 nov., na četvrt. 75 nov.
 Za Srbiju 20, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje jutarnje

Pisma srakoverstva predmetu molimo na uređništvo upućiti.
 Neplaćena neprimamo

God. III. U Kalači

U Četvrtak 24. Listopada 1872.

Broj 43.

ZAŠTO SE BORIMO ZA NARODNOST?

Mislimo da nema ni jednog pametnog čoveka, koj' bi mogao reći, da nije bolje biti svoj gazda, nego tudj sluga, i koji bi smio kazat' da čovek kad je svoj gazda ne napreduje bolje, nego kad je tudj sluga. (Naravno ovo važi za razborite, vredne ljude). Isto tako mislimo da će svaki pametan čovek odobriti i ono, što o narodima ovde rekosmo. Po tome dakle nema sumnje, da svaki onaj, koji teži i radi o dobru svog naroda, teži i radi ujedno i o svom sobstvenom dobru; a radi svoje dece i potomaka, dužan je svom snagom na tome raditi.

U običnom životu često puta slušamo, gde ljudi za onog čoveka, koji neume svoje blago čuvat, vele da je raspikuća, propalica, i ne čene ga nimalo; smatraju ga kao zabludnika, koji sam srlja u svoju propast. Prema tome šta treba reći za onaj narod, koji nečuva svoju narodnost, to najveće blago ovog sveta? Zar to nije isto, i još mlogo gorje? Kad ko ostavlja veru svoji otaca, zar ga i dalje poštuju ljudi koji su ga poznavali? A kako bi mogao čovek poštovati onoga, koji svoju narodnost, svoj jezik kojim je prvo pozdravio svog oca i mater, i na kom je prvo učio ljubiti sve što je lepo i plemenito, — kad ko to blago zabataljuje, i nemarom svojim pomaže upropašćavati? Zar taj nije zaslužan našeg preziranja?!...

Svaki narod ima pravo da postoji na ovoj božjoj zemlji, i da se tu razvija i usavršava — za to je stvoren. Nu jedan narod nije bolji ili gorji od drugog, kao takav, nego samo ima koji su većma razvijeni i obrazovaniji nego drugi; kako je već kome moguće bilo razviti se i unaprediti. Nu jedan dakle narod nema prava da gospodari nad drugim, nego ima dužnost, da pomaže onome, koji je u prosveti u napredovanju svom zaostao, da bi i on što pre s njime se izjednačiti mogao. A duž-

nost je i svakog člana jednog naroda, da svu snagu svoju napne, te da svom narodu pomogne napredovati, jer kako rekosmo, tada i on sam napreduje.

Mi dakle dužni smo tako isto svom snagom unapredjavati svoj narod, nas same. Prvo nam je ići za tim, da čuvamo i krépimo duh narodnosti u jedno pak da svim silama nastanemo oko toga, da narod naš postane svoj gospodar tako, da može sav suvišak svoje zarade, sve što privredi svojim trudom, obratiti na svoje narodne potrebe, na obrazovanje narodno, što je prvi uslov napredovanja. S toga nam valja činiti sve, što ovoj svrhi odgovara. U porodicama, familiama, valja se uvek i u svakoj prilici sećati svoje narodnosti, sećati se onoga što smo. Svoju decu koju dajemo u škole, uvek opominjati da ne zaborave na svoj red, i učiti ih od malena, ljubiti rod svoj. Nama trebaju dobri učitelji, koji će našu decu učiti ljubavi k narodu i vrlinama narodnim, ljubavi jeziku našem; zato valja naročitu pažnju pokloniti onim našim sinovima, koji se spremaju da budu učitelji. Još je vrlo nužno, da se što više naših sinova odaju učiteljskoj službi jer je te jedno od najplemenitijih zanimanja, učiti rod covćanski. I sam Isukrst, kom je hvaljeno imena sve veke, izabrao je za zadaću svoju da ljude uči. — Nama treba rodoljubno svećenstvo, koje će nam nas našim jeziku učiti hvaliti nebesnoga tvorca; treba dakle naročito paziti i na one, koji se toj svetoj službi posvećuju. A treba nam ljudi svuda koji će što više znanja imati, te da je tim znanjem njihovim, koristi čeo narod. Kako vidimo mlogo nam koje čega treba, da postignemo izložene celje narodne.

Spomenuli smo na jednom mestu ovog razgovora, da gazdaluku jednom treba mlogo muke, mlogo sredstava čim će svoj gazdaluk unaprediti, i da isto tako treba i narodu koji neće da propadne. U gazdaluku što nemože jedan čovek uraditi, ono rade njih više. A to

važi i ovdě. Narod nije ništa drugo nego jedna velika porodica, jedna velika kuća, gazdaluk, gdi mora svaki član raditi i privredjivat, da bi svima bolje moglo biti. Ovdě dakle svi valja da prioněmo, i gdi god nemože jedan, tu valja da pomognu i drugi. Na priliku : jedan nemože odkloniti kakvu nepravdu koja se narodnosti našoj nanosi, i od kuda će očevidno za nas naić šteta, al svi zajedno možemo to učinit. Primjerom da to dokažemo, reći će mo ovo: Magjarska vlada na primjer, preko svoga škulskog nadzornika, postavi u čisto bunjevačkom il šokačkom mjestu učitelja Magjara, koji našoj deci magjarskim jezikom predaje nauk u škuli, što deca nerazumiju. Ako će jedan protiv toga ustati te tražiti da se taj učitelj ukloni, i na njegovo mjesto postavi naš sin, koji se za učitelja izučio — vlada neće učinit, jer bi joj drago bilo da se mi pomagjarimo. Al' ako čela občina, čelo mjesto ustane, pa to traži, onda vlada mora to učinit.

Drugi primera takodjer mogli bi navest, a i ovaj je dovoljan.

Sloga sviju članova jednog naroda u ljubavi svoje narodnosti, to je najveća snaga, i ako se narod njom posluži, mora napredovati, i postati svoj gazda, ako ga je dotle ko god silom ili prevarom za svog slugu učinio. A da se može složeno raditi, valja ljudi da se udružuju. Za to treba sklapati svakojaka društva, koja mogu poslužiti u toj unapredjenu narodnom. Valja sklapati društva za podpomaganje prosvěte u narodu; ta bi društva starala se da se dobre knjige koriste ne novine u narod razprostiru, kako bi narod štijuć kako drugi ljudi rade i sam se mogao koristiti njihovim iskustvom. Valja sklapati društva poljodělska, koja bi se starala o tome, da naš narod, koji najviše od ekonomije, od zemlje živi sazna kako se može iz zemlje što više koristiti izvaditi; ova bi društva imala tu zadaću, da pomognu narodu, radikalnim zemljedelstvom podizati blagostanje, bogatstvo svakog pojedinog člana narodnog. Valja podizati novčane zavode, koji bi našem, naročito prostijem, članu naroda od pomoći bili.

Ovo je osobito grdna rana na telu našeg naroda. Zbog toga, što pojedinac čovek nemože da nadje u zajam novca, kad mu to u njegovom gazdaluku treba, mlogi je već stradao. U svojoj nevolji obrati se na Čivuta. Ovaj mu da, al pod vrlo veliki interes. Ako nemože na ugovoreno vrěme da plati, Čivutin produži rok platjanja, al udvostruči ili u trostruči interes, i kad kasnije najposlě dojde do plaćanja, onaj ostane često i bez kuće i kućišta. Skoro svi Čivuti koje oko nas gledamo kao imućne ljude, došli su do svog imanja na taki način, a sa propašću pojedinih članova našeg i drugi naroda.

Take i slične družine valja osnivati i podizati. Nema ni jednog mjestanca, u kome nebi bilo za to dovoljno snage, samo treba volje, durasnosti i sloge. U svim družinama a preko njih u samom narodu valja podizati i negovati duh i ponos narodni, utvrđjivat i snažiti vrline narodne, i čupati i izkorenjavati mane i hrdjave strane, koje su se s polja uvukle u narod, jer karakter našeg naroda nema mana. Sve mane koje mi danas vidimo na pojedinim mjestima u narodu, nisu proizvod duha i karaktera narodnog. Gadne psovke, raskalašan život, razsipanje, razkoš u odělu, jelu i piću, pijanstvo i drugo nije proizvod slavjanskog duha, nego se prilěpilo na nas od naše okolice. Za svědočbu ovim rěcma, navesti će mo samo to : da u Crnoj Gori, gdi je narod srbski uvijek bio ne pomešan sa kojim drugim narodom, u Boki Kotorskoj, i Hercegovini, nema ni psovke ni pijanstva, ni raskoš ni ti drugi mane, koje spomenusmo. A na nama i Srbima, koji ovdě živimo možemo i te mane opaziti, kao što ih svuda kod Magjara vidjamo, od kojih su doprle i u naš narod. No valja ih iskorenjavati, jer su ubitačne, a oko toga valja da prijone svaki pošten čovek, jer s tim radi za spasenje svoje dēce i unučadi.

U kratko da prědjemo sve što dovde rekosmo, vidićemo : da mi u ovoj zemlji kao narod neživimo sva prava podjednako sa Magjarima. Oni svoju narodnost podižu i našom zaradom, našim znojem, jer od novca kog država uzima i od nas, ne daju na naše narodne potrebe, na prosvětu itd.

Oni se ponose sa svojom narodnosti, a mi smo vidili, da ni jedan narod u svojoj osnovi nemože imati više prava na napredak, od drugog. Oni pravo imaju što se ponose sa svojom narodnosti, al to valja i mi sa svojom da činimo, i kako god što oni idu za tim da svoju narodnost razvijaju unaprěde i učvrste, tako isto treba i mi da činimo. Što je njima slobodno, i nama je, a što je njima dika, zašto da nama bude sram ?

Dalje smo vidili da mi i svaki drugi narod, ne samo da imamo pravo, da svoju zaradu upotrebimo u korist svoje narodnosti, nego da nam je to i preka nužda činiti, ako nismo radi sami sebi grob iskopati. Po tome nam je dužnost raditi svim sredstvima oko toga, da i naš narod dodje jedanput do tog stanja da postane svoj gazda, jer nema tog zakona na světu koji bi propisivao da baš on mora biti veći tuđ sluga. I iz čelog najposlě vidili smo, da nam se valja boriti ustavnim načinom za to svom snagom. Ako mi i ne dočekamo ploda od ove borbe, dočekaće je naši potomci, i blagosilja će nas. A to nam je dovoljno nagrade. — n.

POTRIEBOĆA UDRUŽENJA.

Zanatlie uslied rečenih lahko bi mogli reći : da su i ste te okolnosti i po zanatlie, al premda se ovi po zvaniju života različie od poljodilacah, to jih ima koji ne shvaćaju već u svakoj skupštini tužbom napunjavaju uši jedan drugom, kako je ih sabor ubio u glavu, kad je slobodu obrta u zakon uvrstio i rabsuo one slavne cehove koji su priko toliko stolitjah dobro i zlo dilovali.

Ništa nepokaziva tako očevidno čovieka malodobnost ko kada se na podieljenu slobodu tuži. On nezna da je sličan Joni prorok koji se tužio za što je Bog razpalio sunce da njegovu čelavu glavu peče, kanda nije mogo čalmu na nju postaviti, sličan oko bol trpećem koji se tuži što sunce prosiplje obilnu svietlost, kanda nebi lakše bilo što zamračiti no prosvietliti.

Bratjo zanatlie ! radujte se, što ste se oprostili samovolje cehovah, nećemo da ove grdimo ta bilo je i za njih doba, kakva je bila za plemiće, i za pulgere, al hvala Bogu ovaje prošla dakle moraju se i cehovi u starež staviti jerbo u novi red, koji je po slobodi nastao tako neprikladuju ko nova zakrpa na staroj opaklii.

Cehovi su bili družina, pa koliko toliko pomagali pojedinom, al ovaka pomoć u naše dobo nebi više koristila, već škodila. Bratjo kažite mi dali su cehovi kojeg člana od nevolje učevali. ili su umjetnost u zanatu podizali ? Znao bi primere navesti koji bi posvidočili : da su zanat u napredovanju pričili al neću da ih ogovaram ta umrli su, a latinsko proričje veli : od umrili, valja čutiti, oli samo istinu govoriti.

No bratji zanatliam i netrieba se poplašiti, jel što je u cehu dobro bilo to je i nadalje estalo, t. j. društvo. Al danasnji duh nije time zadovoljan da se oni koji jednim načinom žive u jedno veliko društvo sjedine, već ako se želimo od nevolje učuvat, ako nastojimo u zanatu napredovati, ako se mislimo o napadanju tvorinarski obraniti to je neobhodno potriebno : da se i zanatlie u manje družine sloje, i onda ove u veliko društvo uslove.

U svakom zanatu ima više dilovah, a u svakom valja da je podpuno izobražen, i umjetan zanatlia, što se neslaže sa prirodom čoviečjom.

U svakom zanatu treba što kupiti i valja prodat, u svakom zanatu treba stvari skrojiti, pak onda ih sastaviti, osim ovog svaki zanat stoji u nikom doticaju sa drugim koji proizvodi, trguje itd.

Malo je takvi ljudi koji bi znao udesno krojiti, i umjetno šiti, ili ma i kakvim načinom dilove sastaviti, jedan zna valjada i ovo i ono, al nezna kupiti, treći umi kupiti, al je neuk u prodaji, riečom dok počmemo čovieka u svojoj zvani razmatrat, umah ćemo uviditi potriebu sduženja.

Sad uzmite na um da se jedne vrsti zanatlie trojica, petorica, ili sedmorica sastanu u jednu družinu, i svaki

unese u nju svojstvo koje ima izvrstno i nadje naknadjeno po drugim ono što je u njemu manjkavo, i pitajte nebil onda svaki zanat napridovao nebil svaki poso išo frišće, nebil svaki rad vršio se izvrstnie pak nebil po svakog zanatliu bilo plodonosnie? nego kad on sam sidi u radionici, i kad bolu je nitko neradi za njeg, kad što pokvari, nikoga neima da ga uputi, kad ode što kupit kad ode što prodat radionica planduje esapite koliko je tu štete samo u vriemenu, i koliko zaprieke u napridovanju, duševnom i tvornom.

Kad najskole još k tomu nadometnete : da bi družina imala svagdi poštene veresie, i nebi spala na sudbinu pojedinih zanatliah, kada mu šta nestane idje od nemila do nedraga dok što novca nacunja, al taku mu kamatu nataknu na vrat, da se nije kadar više izpraviti, i kuka dok pod starost nedokuka.

No al sve je ovo ništa kad u oči pogledate ovom poslidnjem : razlogu kojim ako se nepokrenu zanatlie, onda očituju : da niti shvaćaju pogibel koja im se prieti, niti su dorasli da saznadu način kojim bi se ova mogla odagnati.

(Slidi.)

D O P I S I.

K u r d , 3-a Listopada. Nikada nije bila naša navada prenašati zaključke s pojedinih slučajevah i osobah na stanovite obitelji, a još manje na čitave narode ; jer nit smo želili, nit ćemo ikad poželiti, da nam se na pristranost svojeljubja od samotnih i društvenih licah uzmogne predbaciti ona latinska rieč : omnis similitudo claudicat !

Ipak, dje se svojta prćijašah snajde da zaszira notu u obranu i veličajnost svojine, ma ona i najružnija u očih humanizma bila, dužnost, kojoj smo se istini za ljubav zakleli i što smo ju na barjak narodnje pravice zapisali, nužno nas nuka, da korifejem, klanjajućim se molohu zavisti i nepravde, svučemo krinku s lica i maglovite naočale s nosa, te jim pokažemo istinu u jasnom obliku.

Kadgod je razgovor o prosvjeti i naobraženosti, ob imućtvu i samonikloj knjizi, na sva usta diže se klika : da je magj. narod u Ugarskoj jedini, koj se može uporediti ma s kojim narodom te struke u Evropi ; te toga nepriznati, kao i onoga da magj. boljazi samo zato ljube magjarštinu, jer s veće strane inoga jezika ni neznaju pošteno, bilo bi bogogrdje u očih Arpadovih potomakah.

Koliko je u tom istine pokazuje na vidjelu djelo učinjeno noćju 15-a Rujna a dovršeno krvoločtvom u Döbröközu, Jováncezi i Szakalu, dje su u krčmi izmed zavadjjenih i dvadeset razno ranjenih ljudih dva čovjeka ostala na umoru, a dvojica, naskroz noževí probodena, izdanula dušu.

Bartolomejska ota noć zadala je kotarskomu liečniku mnogo trke al pružila i masnih dnevnica.

A vi bezsviestni odmetnici bunjevačko-šokačke majke! koji nesamo da se neklanjate Bogu slavenskomu već pred svetom bez čednosti i poštenja ruglu izvrgavate pleme naše, žigošete izdajstvom majčina mlieka krvcu svoju, padate za križić o poprsju, za skrletno ruho i koru suha hleba u ništilo crva pred kumirom izdajstva, — vi, koji efijaltski uvadjate dušmana u svetinju narodnih naših Termopilah — čuvajte se šibike i kletve narodnje !

A mi ćemo pomoćju Božjom razvaliti junačka prsa i stajati i odsele na bedemih naših pravah, — ubojite striele stranom će se kršiti, stranom strielce dušmane zahvaćati ; sunce će poskočiti, nebo zasjati a križajući vjetровi površjem zemlje glasove raznositi : vicisti, Slave! vicisti ! Blaž.

S u b a t i c a , 15-a Rujna. Neznam šta me je snašlo, al da me nije mama pojila makovnjakom, mal ako nebi roko, da volim pisat no pušit. Da mi neprigorite malo mistanca u ovim Novinama valja da bi mi puklo srce od žalosti, tolika je naloga misli i osičanja kod meneka. *) Nikidan

*) A šta će se sbit s vašim srcem ako ove Novine kakogod posrnu, buduće su slabo ruko koje ih uzdržaju? Ured.

sam se slatko na smio, kad sam štio kako se na prežo vaš Dopisnik da osvietla obraz našeg Föišpana g. Lenarda. Valjada će i to jedan biti od onih koji bi se rada češali o varošku kuću. O tom ne dvojim da mnogima svrbe ledja, pod kaputom, samo što bi zaslužili, da ih čim drugini počesu.

Ja sam ljevičar narav mije da umiem većma kuditi nego hvaliti. Jel kada se tko hvali netriba se bojat da će ljudi sve povirovat, ako pak kudim siguran sam da će drugi još šta i nadometnit. Već ako bi baš moro kazat istinu onda bi reko : da donle neće naša dica učiti bunjevačkim jezikom, dok nam je u Subatici našeg Föišpana, a tome kako se nebi radovao jedan bunjevac? Donle u varoškoj kući nitko neće svoje mnienje bunjevački razlagati u predstavničkoj sidnici, mah se koliko brusio vaš dopisnik, koji mora da je jedan od predstavnika, i rada bi se kitio naslovom bunjevačkog delie, al donle dok je našeg Föišpana na predsjedničkoj stolici ni pisniti nesmie. Premda oni bunjevački predstavnici toliko razume od onih magjarskih govorah, ko kiniezki Car kad mu helcie inostrani, izručuju pozdrave svojih vladarah u jeziku franceskom. Al tim bolje barem će se manje pričat da varoš kupuje skupo : mista na roginjoj bari, koja je prije nekoliko godina jeftino prodavala.

U jednu sobu bila baš ona i predstavnička dvorana, nije svatko zato unišao da mudruje, kome bi se dopadala taka dvorana koja nije narešena kipovima a ovi nikad negovore, van oni rimski i grčki iz kojih su poganski Sveštenici odgovarali onima koji su ih pitali : gdje stanuje njihova dobra srića? No sad je novo dobo nastalo, ponudjavaju se na sve strane proroci najskole kad se približuje biranje. Ov negovore iz kipovah ko oni grčki već iz bokala, pak kad il slušaj nije moguće da ti se srce nerazigra, najskole ako s se napio. Ta ovo ti su ljudi koji se neklanjaju kolinom Bogu niti se gibaju častju prid carom, već mudrii od svemoćnog obećaju : da će uredit sviet, pak neće bit siroma, zemlja će se dielit od sjevera do juga svakom, koliko mu je volja neće se platjat porcia, no valjda neće biti ni sirote ni nakazna oni će ti stvorit zlatno kraljestvo. E dakle ko bi još i dalje slušao Sv. Evangjelie, zato je dobro ludošanom, ako ga sam kad i kad čuju, jerbo drugćie mogli bi sić s one široke staz koja po njihoví proroci vodi u zlatno kraljestvo. Valjda in zato netriba ni svakdašnja misa, ta one dvie tri bake što b je poslušale, neka se poškrope Sv. vodom i neka putuju dalje i tako su samo na smetnju mladjima, kojima negodi njihov nepristano čantranje, kojim bi ih hteli da svrne na onu usku stazu, od koje veli sv. Evangjelie da vodi u kraljestvo nebes ko. No ko bi se za ovim sad lakomio, kad će se skoro otvorit ono zlatno, kraljestvo, kada će tribat i erkve u mijan pritvorit, jel toliko će ih biti, kojiće tražit jist i pit ta zemlje će bit dosta, koja će i od sebe radjat šta nisu u nju posijali. Ako baš nebi svakom doteklo na kopnu, to će znanos koja od Boga ništa neće da znade, i to izuać : da će nauć kako valja izpustat more, ta vele što je znao Mojsia na crvenom učinit, zašto nebi znao mah koji profesor prirode u crnom i Sinjenom. Nisul to pokušali s Balatonom i Fertovom no da onde i ovde sada plivaju divije patke, i da sgrade Fertovske vire iz dubljine vode, tomu nije kriva znanost, već Bog koji je znanost pomeo. Al šta mare zato proroci, oni se raduju, što su u ogleđalu pokazali biračem zlatno kraljestvo, što su ovi u to mamurnom glavom gledali, pak i povrovali da će u to unići, tomu opet nisu krivi proroci, već oni vodje koji su vino točili, da pomute biračem mozak.

Jedan ljevičar.

R A Z N E V I S T I.

— U z n a k rodoljubiva štovanja, i na iztrajniu uspomenu našeg privriemenog drugovanja na duševnom polju šaljemo našim poštovanim pridplatnicima i Suradnikom jednu malu knjižicu.

Uredništvo.

— Nj. Veličanstvo Prsvietla kraljica u društvu nadvojvodkinja svojih kćerih, prispila je u Budim.

— Kako prus priljubljiva Elsas i Lothringu! najskorije izdana je zapovjed : da vojnici netrpe izseljenike ni u omnina departemantma koje još u obsadi drže, a mladiće koji su ljude uzbudjivali : da se na izselbinu odljuče, pohvaćaju, i u pruske pukovnije uvrste.

— Magjari se tuže : da kraljevski dvornik saborske poslanike nimačkim jezikom pozivlje na kraljevske obeće. Na kojima se ne pazi na jezike već na jedžeke.

— Nije bas izbrojeno al mudri ljudi pišu dakle valja vjerovat, da se na cijeloj zemlji nalazi 1377 miliona ljudi, od kojih ima Evropa 301.600,000, Asia 794.000,000, Australia 436.000, Afrika 192.520,000, Amerika 84.524,000, u varošima Beču 833,855, Parisu 1.794,306, Londonu 3.251.860, Berlinu 825,389, Breslavu 208,025, Drezdi 177.089, Monakovu 169,478, Kölnu 129,233.

— „Pešt. Ll.“ teško nalazi rieči na pohvalu g. Majthenyie, kraljevskog komesara, koji baca na lomaču zapisnike skupštine crkveno školske u Novom-Sadu, što se njemu nedopadaju. Da se može i ono u žar bacit što čovjek misli i osiča, te „Magjar Politike“ novosadskom izviestitelju nebi trebalo pisat : da je pulgermajstor uporabio odsutnost većine zastupnikah, i utanačio povierenje nutarnjem ministaru.

— Princ Napoleon prosvieđuje protivu svojemu i svoje Supruge gonjenju iz franceske zemlje, pak poziva se na obće pučko glasovavje, koje je Napoleonidom pridalo carsko prijestolje.

— Turski Car po starom običaju šalje u priznanje prijateljstva vladarom izabrane arabske konje. Skoro je takve poslo nimačkom caru i talianskom kralju, a ovi dana nadario je takvima Nikolu Nadvojvodu ruskog, velika šteta što su tu fajtu utamanili Subatčani, koju su od svojih stari u baštinu dobili, pak je izmienili s onom švabskom, sad imadu veće al nemaju one iztrajne konje, onda su brigu zadavale kočijašu uzde, a sad mu je prva briga za kanžu.

— Magjari su puni milosrdja prema Hrvatima : ni su radi pridat im upravu financia, budući bi onda Hrvatska novčanost bankrotirala.

— Izbori za nagodbu Hrvatsku izaslani započeli su krvavi poso izravnjanja.

— U Persii glad je umorila u prvostolnici 100,000 a u cijeloj kraljevini priko tri miliona dušah. Gdje nema kršćjanluka neima u državi mudrosti, ni u osobi milosrdja.

— U pitanju Banke i ovo i cislastansko ministarstvo uvidjaju : da nije moguće dvolične cidulje izdat. Dakle nimci će više novacah poslat za ugarsku, a ova će nimecem produljit, povlasticu, pak će se izdati za ugarsku novci opet povratit u švabski žep.

— Eskurial Španjolsko kraljevskog razkožja al i narodne učenosti i umjetnosti miesto grom je zapalio, i za jedan milion štete prouzrokovao. Ova plemenita sgrada ima 8 tovrana, 16 avlia, 1111 s vana, i 15 62 prozora iz nutra, 1200 vrata 15. samostana, 86 skalina 89 vodometu 3000 četverougleni stopa fresko slikovanja, 32 Španjulski milja šetališta, a ključeva ukupno 20 maž.

— U Pešti je umrla Horgošy Karász Anna bogata gospoja, dobrotvornim zavodima ostavila je 11,000 fr. a zakladu od 100,000 fr. ustanovila za one sirote koje od magjarski roditelja rodjene dobro uče i vladaju se, ovaki 12 će svoje štipendiume dobit. Bože kad će se slavskima novcima, slavski sirotinja pomagat u obrazovanju?

— Uprava talianski gornji željeznica izjavlja : da se vlaci nisu sukobili u Tunellu Mont Cenis, već samo put jedan drugom pripričili, radi čega se putnici samo nadimili.

— Taliani u Terni kane svojem surodniku starog. Vieka historiku Korn. Tacitušu spomenik uzdignit i nadaju se : da će i švabi znatne svote podpisati budući je poznata

stvar : da je ovaj plemeniti poviestničar pohvalio njihove pradjedove. Nedvojimo da su oni te dostojni bili, nego unuci.

— Dalmatinski talianci nastoje da se Dalmacia pridruži Ugarskoj : jel će oni samo tako osigurani biti od pritiska slavenstva. Vukov glas izpod kože jagujeće.

— Grkom se nedopada ni sadanji kralj; kako scienu. Obzor mal ako Georgiosa nestigne sudbina, njegovog predje Ottona. Stranke se otimaju za gospodstvo, i kale svoje srce na kralju, koji po sadanjem sustavu ne upravlja.

— U Hrvatskoj naredila je vlada : da su obćine dužne pobirat porez od 1-og Sieč. 1873. god. premda je ovogodišnji sabor pozvao vladu da odustane od izvadjanja čl. 21. 1868. koji samo pobiranje poreza obćinam dozvoljava. E pa neka ko rekne : da u Hrvatskoj nevlada parlamentarnost ustavna.

G A Z D A L U K.

Krumpir. Van litine nema raztila, koje bi po čovieka i svakovrstnu živinu tako koristno bilo, košto je krumpir. Radi toga je krumpir tako blagoslovio Bog : da on svagdi razte, da se s njime za hrani čoviek i živina, jel mnogo posiduje hraniva, al budući se od ovog malo spravlja krvi, zato su iznašli gazde, da krumpir kada se živini daje, valja izmješat smekinjama, ili prikropom ječmenom, grašnom, ili utruvenom pogačom linskom, govečetu se može i u prisnom stanju davat, ako se na sitno izriže i pići umiša. Ako je pak mnogo marve pak smo radi da se krumpirom pića naknadi, onda je koristnie ako se uparen, ili kuvan i to u toplom stanju govedi predstavljaj; čime se naspori mliko kod krava, za ovce je veoma biritjan prisan, samo ga treba na sitno izrižat, i sečki umišat. Konju pak onda prudi, ako se upari jel skuva i s mekinjam ili ječmenom prikropom pomiša.

Svaki dan se umnožava broj strojeva (mašina) u poljodilstvu uporabljeni, a čim ovi postaju svakdašnjiji, tim radinji bivaju smionii, i nepazljivii, kojim načinom sbiva : da se mnogi orane, i nanakaze. Sbog toga pruska vlada, da umanja nesgode, naredjiva : da se one stvari, zako je se može ruho radinja zapet, ruka ili noga okliznit. sve ograde, daskam ili letvam da unesrićenje nemogućim postane, dalje nalaže : da ako mašinu živine vuku, kada je treba namazat onda da se živine izpregnuu, napokon da mladjim od 16 godinah ni po kakom načinu nije dozvoljeno nadničit uz mašine.

Inglezi da sačuvaju, da se od pokvarena krumpira i zdrav — neokuži — u prah strvenim krečom posipa ju hrpu.

Da se od kupusnjaka odgone bube — koje ga pojidu — treba u daljini 3—4 stope svagdi usadjivat konaplje. Ove miris lepurom negodi.

U Hohenheimu Vürtemberžkoj osnovan je zavod gospodarski, gdje se i voće podhranjiva ovo su voće prošaste godine o jeseni okopali i natorili pak su izkusili : da je ovo u granjih i lištju zdravo, zeleno i veselo ostalo, da i ovog lieto obilan rod donelo : dočim je voće neobradjeno neveselo, samo riedak i to nezdrav plod donelo.

Visina vode dunavske.

Pešta 18-og Listop. : 5' 9" nad 0. opada.
Požun 18-og Listop. : 4' 4" nad 0. „

Poruke uredništva.

Gornji Tovarnik : Po redu Subat.ca bozimenjaku. Pišite o stvarima, svima potrebnima. — Baja : G. I. T. Trud hvale vriedan, ipak valja pazit da sabiramo klase pune zrna.